

NORGES HØYESTERETT

Den 30. juni 2009 ble det av Høyesterett, bestående av dommerne Lund, Coward, Bruzelius, Øie og Endresen, i skriftlig sak

HR-2009-01376-A, (sak nr. 2009/267), sivil sak, anke over dom,

A (advokat Espen Simonsen)

mot

Landbruksforsikring AS (advokat Mona Stieng Gaustad)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder krav om yrkesskadeforsikring og reiser spørsmål om tolkningen av yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c og om bevisbyrde.
- (2) A, som den gang het A, og som er født 24. juli 1980, var påsken 2002 engasjert som ekstrahjelp ved X BA. Den 25. mars jobbet hun med pølseproduksjon. Da en kollega fikk problemer med å få en stette – et metallkar med fire hjul – med pølsefarse inn på en heisgaffel, trådte A støttende til. Stetten var omkring 50 cm x 50 cm, omkring 60 cm høy og veide fylt med kjøttfarse rundt 200 kg. Lagmannsretten beskriver gjennomføringen av arbeidsoperasjonen slik:

”A bøyde seg ned, dro karet litt mot seg og tok spenntak for å ha kraft nok til å skyve stetten inn på gaffelen. I forbindelse med denne arbeidsoperasjonen fikk A store smerter i nedre del av ryggen.”
- (3) Det er omtvistet om A skled da hun skjøv stetten.
- (4) Ved undersøkelse på Universitetssykehuset Nord-Norge ble det ikke påvist skader i ryggen. A hadde imidlertid fortsatt ryggplager og var i hovedsak sykmeldt til 31. mars 2004. Deretter har hun gjennomgått medisinsk rehabilitering og yrkesrettet attføring.
- (5) Det er ikke omstridt at A også tidligere hadde hatt ryggplager.

- (6) Y trygdekontor godkjente skaden som yrkesskade ved vedtak 14. januar 2003. Ved vedtak 21. juli 2004 tilkjente Z trygdekontor A menerstatning for yrkesskade.
- (7) A fremsatte krav om yrkesskadeerstatning etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 overfor Landbruksforsikring AS. Forsikringsselskapet avsto kravet under henvisning til at det ikke var sannsynliggjort at A hadde vært utsatt for en yrkesskade. Det ble vist til at kravet om årsakssammenheng ikke var oppfylt.
- (8) A tok ut stevning mot Landbruksforsikring AS ved Senja tingrett med krav om yrkesskadeerstatning etter yrkesskadeforsikringsloven § 11. Senja tingrett avsa 28. mars 2008 dom hvor domsslutningen punkt 1 lød slik:
- ”1. Landbruksforsikring AS ved styrets formann betaler 773 730 – sjuhundreogsyttitretusensjuhundreogtretti – kroner i erstatning til A for påførte utgifter og lidt inntektstap, med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente fra 2 – to – uker etter dommens forkynnelse til betaling skjer.”**
- (9) A ble også tilkjent sakskostnader.
- (10) Tingretten fant at As skade skyldtes en arbeidsulykke, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. Retten la til grunn at bevisbyrden for at erstatningsvilkårene er oppfylt, påhviler saksøker.
- (11) Landbruksforsikring AS anket til Hålogaland lagmannsrett, som 24. november 2008 avsa dom med slik domsslutning:
- ”1. Landbruksforsikring AS ved styrets leder frifinnes.**
- 2. Sakskostnader tilkjennes verken for tingretten eller lagmannsretten.”**
- (12) Dommen ble avsagt under dissens. Lagmannsrettens flertall kom til at As skade ikke skyldtes en arbeidsulykke etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. Om bevisbyrdespørsmålet uttaler flertallet:
- ”Flertallet, konstituert lagdommer Bakke-Nielsen og lagdommer Haug, finner ikke tilstrekkelig grunnlag for å fravike utgangspunktet om at det er skadelidte som har bevisbyrden. Riktignok er det grunn til å rette kritikk mot X BA’s håndtering av saken. Det virker som selskapet ikke har fulgt opp denne saken i tråd med de retningslinjer og rutiner som de i retten har forklart at de skal følge ved mulige yrkesskadehendelser. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å snu bevisbyrden.”**
- (13) Mindretallet mente derimot at bevisvil måtte gå ut over forsikringsselskapet fordi arbeidsgiveren hadde vært nærmest til å sikre notoritet om hendelsen. Mindretallet fant det bevist at skaden skyldtes en arbeidsulykke etter § 11 første ledd bokstav a.
- (14) Den samlede lagmannsrett la til grunn at yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c ikke supplerer første ledd bokstav a, men bare første ledd bokstav b, slik at bokstav c ikke kunne gi grunnlag for erstatningsansvar.
- (15) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder to rettsanvendelsesspørsmål. For det første er det spørsmål om lagmannsretten har tolket yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c feil når den har lagt til grunn at bestemmelsen bare supplerer

bokstav b, og ikke bokstav a. For det andre er det spørsmål om hvem som har bevisbyrden for de faktiske omstendigheter som er avgjørende for om det foreligger en skade som er omfattet av yrkesskadeforsikringen.

- (16) Ved beslutning 11. mars 2009 tillot Høyesteretts ankeutvalg anken fremmet for så vidt gjaldt spørsmålet om lagmannsretten hadde tolket yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c riktig, og om den ovenfor gjengitte uttalelsen om bevisbyrden beror på en riktig forståelse av bevisbyrdereglene. For øvrig ble anken ikke tillatt fremmet. Samtidig ble det besluttet skriftlig behandling, jf. tvisteloven § 30-10 fjerde ledd.
- (17) Partene har etter at saken ble henvist, hatt anledning til å inngi to skriftlige innlegg hver, jf. tvisteloven § 30-10 fjerde ledd, jf. § 29-16 femte ledd andre og tredje punktum.
- (18) Den ankende part – A – har i hovedsak gjort gjeldende:
- (19) Yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c supplerer både bokstav b og bokstav a, jf. Rt. 2008 side 1646.
- (20) Kritikkverdige forhold på arbeidsgivers side må tillegges betydning ved avgjørelsen av hvem som har bevisbyrden for de faktiske omstendigheter som er avgjørende for om det foreligger en skade som er omfattet av yrkesskadeforsikringsloven. Uklarheter i den bevismessige situasjon må som hovedregel gå ut over den som har skapt uklarhetene, jf. Rt. 1988 side 244, Rt. 1989 side 674 og Rt. 1990 side 688.
- (21) Lagmannsretten har lagt til grunn at arbeidsgiver "... ikke har fulgt opp denne saken i tråd med de retningslinjer og rutiner som de i retten har forklart at de skal følge ved mulige yrkesskadehendelser". De legislative hensynene bak regelen i yrkesskadeforsikringsloven § 11 andre ledd, som oppstiller en presumpsjonsregel til fordel for arbeidstaker i saker om skade og sykdom etter § 11 første ledd bokstav b, taler for at en tilsvarende regel må komme til anvendelse i den foreliggende sak.
- (22) A har lagt ned slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom oppheves.**
  2. **Landbruksforsikring AS ved styrets formann erstatter A sakens omkostninger for Høyesterett.”**
- (23) Ankemotparten – *Landbruksforsikring AS* – har i hovedsak anført:
- (24) Landbruksforsikring AS er kjent med Høyesteretts dom avsagt 27. november 2008, jf. Rt. 2008 side 1646, og legger etter den til grunn at yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c kan supplere bokstav a.
- (25) Om bevisbyrdereglene anføres at utgangspunktet i enhver erstatningssak er at den skadelidte har bevisbyrden for at erstatningsvilkårene er oppfylt. Det fremgår av Ot.prp. nr. 44 (1988–1989) side 58 at Justisdepartementet drøftet bevisbyrdespørsmålet, men at det ikke fant grunn til å innføre særlige bevisbyrderegler for yrkesskader – i motsetning til for yrkessykdommer.

- (26) Det er enkelte eksempler i rettspraksis på at bevisbyrden er snudd. Disse sakene omhandler imidlertid enten spørsmål om alternativ skadeårsak eller forhold som det er umulig for den skadelidte å belyse.
- (27) Det gjelder ingen generell uklarhetsregel slik den ankende part anfører. Dersom det er vanskelig for den skadelidte å oppfylle sin bevisbyrde på grunn av forhold på arbeidsplassen, bør eventuelt kravene til når bevisbyrden må anses for oppfylt, senkes. Dersom ansvaret for å melde og dokumentere skader overføres til arbeidsgiver, vil dette kunne få vilkårlige utfall.
- (28) I den foreliggende sak hadde den skadelidte ansvaret for å sende melding om yrkesskade til yrkesskadeforsikringsselskapet, og hun er nærmest til å belyse hendelsesforløpet.
- (29) Ankemotparten har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom oppheves og tilbakeføres til lagmannsretten for vurdering av om hendelsen den 25.03.02 er en yrkesskade i henhold til yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c.**
  2. **Anken forkastes for alle forhold unntatt punkt 1.**
  3. **Landbruksforsikring AS tilkjennes saksens omkostinger for Høyesterett.”**
- (30) *Høyesterett bemerker:*
- (31) Saken gjelder to lovtolkningsspørsmål. Bevisbedømmelsen og den konkrete subsumsjon skal Høyesterett ikke prøve.
- (32) Det første generelle rettsspørsmålet gjelder tolkningen av yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav c. Lagmannsretten la til grunn at ”bokstav c ikke supplerer bokstav a (arbeidsulykkene), men kun bokstav b (listesykdømmene)”. I avgjørelsen i Rt. 2008 side 1646, som ble avsagt tre dager etter lagmannsretten dom, kom imidlertid Høyesterett til at bokstav c ikke bare supplerer bokstav b, men også bokstav a.
- (33) Lagmannsretten har dermed bygget på en uriktig lovforståelse. Sakens faktum er ikke vurdert i forhold til bokstav c. Siden verken bevisvurderingen eller subsumsjonen er henvist til behandling i Høyesterett, må lagmannsrettens dom oppheves.
- (34) Det neste spørsmålet er hvem som har bevisbyrden for de faktiske omstendigheter som er avgjørende for om det foreligger en skade som er omfattet av yrkesskadeforsikringen.
- (35) Ved avgjørelsen av krav om yrkesskadeerstatning gjelder vanlige bevisregler: Retten skal som utgangspunkt legge til grunn det som er mest sannsynlig (overvektsprinsippet). Ved tvil om hva som er mest sannsynlig, har den skadelidte som hovedregel bevisbyrden.
- (36) Disse prinsippene gjelder imidlertid ikke uten unntak. Skoghøy oppsummerer rettspraksis og teori om bevisbyrdespørsmålet slik i Tvistemål, 2. utgave side 688 til 689:
- ”Det er både i rettspraksis og teori lagt til grunn at dersom den ene parten har hatt mulighet og oppfordring til å sikre beviset for en faktisk omstendighet, mens den annen ikke har hatt tilsvarende mulighet eller oppfordring, må bevistvil gå utover den part som kunne og burde ha sikret beviset (bevissikringshensynet).”**

- (37) Spørsmålet i saken her er om bevisvil må gå ut over forsikringsselskapet fordi arbeidsgiveren burde ha sørget for at det ble fylt ut skademelding slik at det umiddelbart ble nedfelt skriftlig hva som hadde skjedd. Som det går frem av det som tidligere er sitert fra lagmannsrettens dom om bevisbyrde, rettet lagmannsretten kritikk mot arbeidsgiveren fordi selskapet ikke hadde fulgt opp saken i tråd med de retningslinjer og rutiner som representanter for selskapet i retten hadde forklart at de skulle følge ved mulige yrkesskadehendelser. Flertallet fant imidlertid ikke dette tilstrekkelig til å snu bevisbyrden. Det heter videre i lagmannsrettens dom:

”Når det gjelder Rt. 1989 side 674 og Rt. 1988 side 244, så dreier begge sakene seg om bevisførsel knyttet til feilbehandling knyttet til kirurgiske inngrep og hvor folk flest ikke har forutsetninger for å kunne si noe om hva kirurgen burde ha gjort annerledes. I vår sak er det spørsmål om en ren gjengivelse av et nokså enkelt faktum som enhver har relativt gode forutsetninger for å kunne klare. Det er med andre ord ikke snakk om å påvise profesjonsfeil slik som i de påberopte avgjørelser, og avgjørelsene kan etter flertallets syn ikke tas til inntekt for det syn at bevisbyrden skal snus i vår sak.”

- (38) Etter Høyesteretts syn har lagmannsretten vurdert spørsmålet om bevisbyrden påhviler forsikringsselskapet, for snevert når den bare har lagt vekt på den skadelidtes muligheter for å sikre beviset. Den skadelidte var 21 år og engasjert som ekstrahjelp i påsken. Lagmannsretten retter kritikk mot arbeidsgiverens håndtering av saken. I en slik situasjon burde retten ha vurdert nærmere partenes oppfordring til å sikre bevis. Også på dette grunnlag må lagmannsrettens dom oppheves.
- (39) Den ankende part har fått medhold i at lagmannsrettens dom må oppheves. Også ankemotparten har lagt ned påstand om at den delen av lagmannsrettens dom som gjelder tolkning av yrkesskedeforsikringsloven § 11, må oppheves. I anketilsvaret la imidlertid ankemotparten ned påstand om stadfestelse av hele dommen. Først etter at saken var henvist til Høyesterett, endret ankemotparten påstanden på dette punktet. Ankemotparten har dessuten hele tiden bestridt at lagmannsrettens vurdering av bevisbyrden bygger på uriktig lovanvendelse. Den ankende part må etter dette anses for å ha vunnet saken fullt ut, sml. Rt. 1999 side 520 med videre henvisninger, og har krav på full erstatning for sine sakskostnader for Høyesterett fra motparten, jf. tvisteloven § 20-2. Hun krever erstattet 60 000 kroner for salær, hvorav 12 000 kroner utgjør mva., samt rettsgebyr med 10 320 kroner. Beløpene tas til følge.
- (40) Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING :

1. Lagmannsrettens dom oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Landbruksforsikring AS til A 70 320 – søttitusen tre hundre og tyve – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekreftes: